

УДК 81'272:32(045)

БРОВАРСЬКА Ілона – аспірантка кафедри ділової іноземної мови та перекладу, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна; викладачка кафедри сучасних практик викладання англійської мови, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, бульв. Шевченка, 81, Черкаси, 18031, Україна (ilona.98brovarska@vu.cdu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4434-7351>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.4>

Бібліографічний опис статті: Броварська, І. (2024). Становлення та розвиток політичної лінгвістики в контексті глобальних суспільних трансформацій. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*, 60, 33–41, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.4>

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Анотація. У цій розвідці запропоновано огляд основних етапів становлення політичної лінгвістики, кожен з яких ознаменований з'явою різних концепцій політичної комунікації, що відповідали потребам часу та історичному контекстові. Встановлено, що проблеми політичної лінгвістики беруть свій початок ще в античній риторичній, проте зі з'явою нових засобів комунікації фокус уваги дослідників поступово зміщується з вивчення риторичної майстерності політичних мовців до досліджень політичної комунікації. Політична комунікація – це інтерактивний процес, що передбачає передачу інформації серед політиків, ЗМІ та громадськості та здійснюваний вниз від владних інституцій до громадян, горизонтально – у зв'язках між політичними акторами, а також вгору – від громадської думки до влади. Перша світова війна послугувала поштовхом до вивчення політичної комунікації в контексті суспільно-політичних процесів, тоді як Друга світова лише увиразнила актуальність цих наукових досліджень. Базуючись на теоретичних засадах соціальної психології, науковці вивчали механізми маніпуляції громадською свідомістю, застосовувані в пропаганді та політичній агітації. У цей час з'явилась дворівнева модель комунікації (the two-step flow of communication) П. Лазарсфельда, методика контент-аналізу й п'ятикомпонентна модель комунікації Г. Лассвелла. Аналіз лексичних та пунктуаційних мовних засобів, активованих у тоталітарному дискурсі, продемонстрував, як мова може стати інструментом для викривлення навколишньої дійсності. Дослідження, присвячені вивченню політичної комунікації, були підсилені концепціями, напрацьованими у сфері масової комунікації, зокрема щодо мови «ефектів» та «впливів» (a language of «effects» and «influences»). У цей період популярності набувають теорії порядку денного (agenda-setting theory), фреймінгу (framing) та праймінгу (priming), суголосні з позицією про те, що ЗМІ потенційно здатні впливати на установки аудиторії, суттєво, проте, залежні від уже сформованих упереджень, позначуваних значною мірою на процесах обробки медіа-повідомлень. Застосування цифрових медіатехнологій, зростання популярності соціальних мереж засвідчили новий етап у розвитку політичної лінгвістики, що досі триває.

Ключові слова: політика, політична лінгвістика, політична комунікація, теорія медіа-ефектів.

BROVARSKA Ilona – PhD student at the Department of Business Foreign Language and Translation, V.N. Karazin Kharkiv National University, 4, Svobody sq., Kharkiv, 61022, Ukraine; Assistant Professor at the Department of Modern Practices of Teaching English, Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University, 79, Shevchenko Blvd., Cherkasy, 18031, Ukraine (ilona.98brovarska@vu.cdu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4434-7351>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.4>

To cite this article: Brovarska, I. (2024). Stanovlennia ta rozvytok politychnoi linhvistyky u konteksti hlobalnykh suspilnykh transformatsii [Formation and development of political linguistics in the context of global social transformations] *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 60, 33–41, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.4> [in Ukrainian].

FORMATION AND DEVELOPMENT OF POLITICAL LINGUISTICS IN THE CONTEXT OF GLOBAL SOCIAL TRANSFORMATIONS

Summary. *This study provides a theoretical overview of the key stages in the development of political linguistics, each characterized by the emergence of different approaches to political communication research, relevant for the time and historical context. It is established that the origins of political linguistics trace back to ancient rhetoric. Over time, with the advent of new communication tools, the focus of research shifted from studying the rhetorical skills of political speakers to examining political communication. Political communication is an interactive process that involves the transmission of information between politicians, the media, and the public. It occurs vertically from governmental institutions to citizens, horizontally among political actors, and upward from public opinion to authorities. World War I stimulated the study of political communication within the socio-political context, while World War II further emphasized the importance of such research. Taking into account the theoretical premises of social psychology, scholars studied the mechanisms of manipulation of public consciousness employed in propaganda and political agitation. During this period, the two-step flow model of communication by P. Lazarsfeld, content analysis methods, and the five-component communication model by H. Lasswell emerged. The analysis of lexical and punctuation language tools used in totalitarian discourse demonstrated how language can function as an instrument for distorting reality. Research on political communication was reinforced by theoretical assumptions made in the field of mass communication, specifically regarding the language of «effects» and «influences». During this period, agenda-setting theory, framing, and priming gained popularity, reflecting the idea that the media have the potential to influence audience attitudes. However, this effect significantly depends on pre-existing biases that shape the processing of media messages. The application of digital media technologies and the growing popularity of social networks marked a new stage in the development of political linguistics, which continues to this day.*

Key words: politics, political linguistics, political communication, media effects theory.

Постановка проблеми. У цій статті проаналізовано основні етапи становлення та розвитку політичної лінгвістики, що збіглися з доленосними для людства історичними періодами й ознаменовані розробкою основоположних концепцій політичної комунікації. Політика – невід’ємна частина буття суспільства, що якісно впливає на всі його аспекти. В Оксфордському стислому словнику політичних термінів зазначено, що термін «політика» у найширшому розумінні застосовний на позначення мистецтва або науки управління державою чи іншими політичними утвореннями (Allison, 2003, с. 422–423). Політика – це ніщо інше, як особливий спосіб ухвалення рішень, зокрема вирішення конфліктів, через компроміс, примирення та переговори, а не шляхом застосування примусу та сили (Heuwood, 2019, с. 8). Необхідність людської взаємодії задля досягнення певної

мети визначає комунікативність політики, адже учасники політичного процесу намагаються здобути прихильність широких мас щодо певних програм організації суспільства шляхом безпосереднього спілкування, а також через канали комунікації, що є нині об’єктом вивчення політичної лінгвістики (Левенець, 2011, с. 567–568).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед українських науковців стан і статус політичної лінгвістики активно досліджувала Л. Нагорна. Вона зазначає, що ця галузь мовознавства виникла у 90-х роках ХХ століття на міждисциплінарному стику лінгвістики та політології з метою вивчити взаємодію мови, політики та етнічності й предмет якої охоплює увесь діапазон політико-мовних відносин – від мовного планування до свідомого маніпулювання мовними формами задля досягнення визначених політичних цілей

(Нагорна, 2006, с. 161–162). У монографії «Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики» науковиця описала взаємодію політики й мови в контексті постання нової субдисципліни. Надалі роль мови в політиці вивчала ціла плеяда представників вітчизняних суспільнознавчих наук, надаючи цим розвідкам міждисциплінарного характеру (Нагорна, 2005). Так, О. Алексієвець (2012) систематизувала лінгвополітичні дослідження у зарубіжній та українській науці. А. Акаймова (2011) й М. Остапенко (2012) схарактеризували теоретичні засади дослідження політичної комунікації як процесу, що має свої обов'язкові елементи, та як системи, що має певні рівні організації. О. В. Шиманова-Стефанишин (2022) описала особливості української політичної комунікації в умовах воєнного стану.

Метою цієї розвідки є проаналізувати становлення та розвиток політичної лінгвістики як своєрідної реакції на глобальні суспільні виклики та політичні кризи. З огляду на циклічність історії й постійну боротьбу тоталітарних й демократичних світів, **актуальність** дослідження зумовлена необхідністю вивчення основних принципів здійснення політичної комунікації загалом і механізмів впливу на суспільство зокрема, випрацюваних у межах цієї дисципліни. Задля досягнення поставленої мети основними **завданнями** визначено: 1) виокремити й схарактеризувати основні етапи становлення й розвитку політичної лінгвістики; 2) встановити, як змінювалися підходи до комунікації з громадськістю в різні кризові періоди розвитку людства і як вони варіювалися при різних політичних режимах.

Виклад основного матеріалу. Витоки політичної лінгвістики сягають ще античної риторики. Так, політичне красномовство було невід'ємною частиною життя Давньої Греції та Риму аж до моменту, коли античні демократії не трансформувались у феодальні монархії (Алексієвець, 2012, с. 248). Середньовіччя як епоха, асоційована здебільшого з церковним красномовством, теж не позбавлене розвідок, що внесли свою частку в розвиток політичних учень. Поступово, зі з'явою нових засобів комунікації, зокрема друкарства у XVI ст. й радіо та телебачення у XX ст., фокус уваги

дослідників зміщується з вивчення риторичної майстерності політичних мовців до досліджень політичної комунікації (Lasswell, 1949, с. 3–4).

Політична комунікація – це інтерактивний процес, що передбачає передачу інформації серед політиків, ЗМІ та громадськості та здійснюваний униз від владних інституцій до громадян, горизонтально – у зв'язках між політичними акторами, а також вгору – від громадської думки до влади (Norris, 2001, с. 11631–11640).

Оскільки політична комунікація – прерогатива демократичного суспільства, активізація досліджень на цю тему відбувалася паралельно з розвитком демократії у Західній Європі та Північній Америці, а також із значущими в історії людства подіями, зокрема світовими війнами (Алексієвець, 2012, с. 248–249).

О. Алексієвиць зазначає, що становлення політичної лінгвістики припадає на 20–50-і роки XX ст. Перша світова війна послугувала каталізатором вивчення політичної комунікації у взаємозв'язку з суспільно-політичними процесами, а Друга світова лише засвідчила важливість таких наукових розвідок (Алексієвець, 2012, с. 248). Представники гуманітарної царини, спираючись на теоретичний доробок провідної на той час соціальної психології, вивчали механізми маніпуляції суспільною свідомістю, задіяні в пропаганді та політичній агітації (Ryfe, 2001, с. 408–409).

1922 р. В. Ліппманн публікує свою програмну працю «*Public opinion*», де стверджує, що між індивідом та реальним середовищем існує псевдосередовище, на яке й спрямована його поведінка. Реальне середовище побутування людини – занадто об'ємне, складне й мінливе, щоб його повністю осягнути, тож аби взаємодіяти з оточенням, необхідно сконструювати його спрощену модель (Lippman, 1998, с. 15–16). З цього випливає, що вчинки індивіда продиктовані не конкретними знаннями про щось, а образами (*pictures*), сконструйованими або самостійно, або кимось іззовні. Події в історії людства свідчать про те, що ці образи (*pictures*) часто є помилковими й призводять до хибної моделі взаємодії зі світом. Основною причиною цього може бути обмежений доступ до реальних фактів через штучну цензуру, адже ЗМІ представля-

ють інформацію на загал вибірково, навмисно акцентуючи увагу на одних фактах й затушовуючи інші. Така селективність у представленні інформації важлива для влади, а також для громадськості, яка звикла споживати лиш ту інформацію, яка відповідає її очікуванням та стереотипам. Тож пропаганда – це намагання змінити один соціальний патерн усвідомлення навколишньої дійсності на інший (Lippman, 1998, с. 25–27).

Запропонована В. Ліппманом ідея про те, що уявлення про світ здебільшого формується ззовні, стимулювала прагнення науковців змодельовати процес комунікації у сфері політики, виокремивши її ключових гравців й детально описавши механізми впливу мови політики на формування картини світу широким масам. Сферу досліджень соціальної психології, зокрема щодо формування соціальних установок та переконань індивіда, поєднано з прагненням застосувати точні методи аналізу в соціальних науках (Ryfe, 2001, с. 408–409).

Цей період розвитку політичної лінгвістики відзначився розробкою американським соціологом австрійського походження П. Лазарсфельдом дворівневої моделі комунікації (*the two-step flow of communication*), що відводить особливу роль у системі міжособистісних взаємин саме «лідерам думок» (*opinion leaders*), залученим до політичних дискусій значно більше, ніж решта соціуму, і які ретранслюють думки зі ЗМІ до менш активних верств населення (Lazarsfeld et al, 1944, с. 14).

Інший видатний американський політолог Г. Лассвелл (Lasswell, 1949) розробив методіку кількісного контент-аналізу й представив свою п'ятикомпонентну модель комунікації, що включає такі аспекти: Хто говорить? Що говорить? До кого говорить? За допомогою якого каналу? Із яким результатом? («*Who says what to whom via which channels with what effects?*») (Rogers, 2004, с. 5). Окрім цього, науковець запропонував визначення мови політики як «мови влади» (*the language of power*) та «мови ухвалення рішень» (*the language of decision*). Мова політики, за Г. Лассвеллом, фіксує й модифікує рішення. Теоретик уводить поняття «політична семантика» (*political semantics*), що пояснює ключові терміни, гасла та доктрини з огляду на те,

як їх розуміють, а також термін «політичний синтаксис» (*political syntactics*), що охоплює логічні та граматичні відношення (Lasswell, 1949, с. 8–9).

Нова хвиля осмислення ролі мови в політиці пов'язана з утвердженням націонал-соціалістичного режиму в Німеччині, комуністичного – в СРСР, а також засиллям тоталітаризму. У цей час теоретичний доробок у сфері політичної комунікації поповнили книги англійського письменника Дж. Оруелла та німецького літературознавця Віктора Клемперера, які досліджували тоталітарний дискурс (Алексієвський, 2012, с. 249).

1949 р. Дж. Оруелл у романі-антиутопії «1984» описує явище «двомислення» (*doublethink*), що слугує інструментом для маніпулювання людською свідомістю з метою захоплення та утримання політичної влади у тоталітарній державі (Orwell, 1949, с. 44). Окрім цього, письменник укладає словник «новомови» (*newspeak*) – мови пропаганди, характерні риси якої – використання евфемізмів, перифраз та інверсії. Новомова на сторінках роману покликана «зменшити діапазон людської думки» (Britannica, 2023).

Німецький філолог Віктор Клемперер у книзі «LTI. Записник філолога» («*LTI – Lingua Tertii Imperii a Philologist's notebook*») описав, як мова конструювала реальність і спонукала натовп слідувати нацистським ідеям. Дослідник згадує такі засоби маніпуляції суспільною свідомістю, як: перебільшення у числах і мові, спотворення фактів, широке застосування спортивних метафор для підняття бойового духу, а також наділення традиційних знаків пунктуації невластивим їм функціями (використання лапок як іронічного символу передачі сумнівної інформації «*the ironic inverted comma*») (Blitfield, 2018, с. 744–746).

Наступний етап у розвитку політичної лінгвістики припадає на 60–80-і роки ХХ ст. і позначений зосередженням уваги американських і західноєвропейських мовознавців (П. Серіо, Д. Болінджер, Р. Блакар, Р. Водак, Т. ван Дейк, Р. Лакофф, Л. Лассвелл та ін.) на вивченні комунікативної практики у сучасних зарубіжних демократичних державах, позаяк ефективно оперування мовою є важливим інструментом для формування необхідної

суспільної думки щодо фактів, подій, особистостей і, як наслідок, необхідним засобом для завоювання й утримання влади. Постає нова візія політики як процесу змагання груп за обмежені ресурси, яка стала важливим параметром у дослідженні політичної комунікації. Об'єктом вивчення визнано владні процеси та інституції, зокрема вибори та політичні кампанії, президентство, партії та групи інтересів (Ryfe, 2001, с. 409). У цей історичний проміжок науковців також цікавила роль мови у контексті розбудови націй «*nation building*» (Алексієвець, 2012, с. 249–250).

Холодна війна ознаменувала новий етап вивчення «мови політики» у міжнародному контексті, активізувавши в дослідницькому просторі термін «ядерна мова» («*nukespeak*») – мова розвитку ядерних технологій. Цей термін застосовують як збірне поняття на позначення цілої плеяди евфемізмів, метафор, технічного жаргону та акронімів, використовуваних задля об'єктивації ядерних концептів у нейтральному чи позитивному ключі й применшення, навіть приховування справжніх наслідків використання ядерної зброї та ведення ядерних війн (Schiappa, 1989, с. 253).

Наприкінці ХХ ст. дослідження, присвячені вивченню політичної комунікації, посилені концепціями, напрацьованими у сфері масової комунікації, а саме щодо мови «ефектів» та «впливів» (*a language of «effects» and «influences»*). Досліджуючи роль медіа у політиці, аналітики політичної комунікації переймаються питанням, як виміряти той вплив, що його здійснюють ЗМІ, й оперують такими змінними, як «значний» чи «мінімальний». Межі фаз інтенсивності впливу медіа на громадян визнано нечіткими й такими, що залежать від застосовуваних медіатехнологій, культурного середовища, а також того інструментарію, який використовує науковець для їх визначення (Borah, 2016, с. 1). Загалом виокремлено чотири основні фази (McQuail, 2010, с. 380–382).

Перша фаза інтенсивності впливу медіа (*Phase 1: all-powerful media*) охоплює 20–30 рр. ХХ ст. й позначена провідною роллю ЗМІ в організації суспільного життя, адже величезна популярність преси, радіо- та телеіндустрії визначала базові установки та політичну поведінку соціуму. Про це свідчить

розквіт пропаганди у часи Першої світової війни та диктаторських режимів міжвоєнного періоду (McQuail, 2010, с. 380).

Друга фаза впливу (*Phase 2: theory of powerful media put to the test*) розпочалась на початку 30-х років, коли теорія особистісного впливу стала якісно позначатися на процесах вивчення масової комунікації. Науковці цього періоду дійшли висновку про опосередкований вплив ЗМІ на індивіда, підсилюючи або активуючи вже наявні упередження (Borah, 2016, с. 1). Медіа функціонують у системі вже наявних суспільних відносин і в певному соціальному та культурному контекстах (McQuail, 2010, с. 381).

Третя фаза (*Phase 3: powerful media rediscovered*) збіглася в часі з розквітом телебачення після Другої світової війни. Дослідники зосередились на вивченні довготривалого накопичувального ефекту впливу медіа на громадськість і на моделях прямого впливу (Borah, 2016, с. 2). У цей період особливу увагу приділяли вивченню сукупного впливу ЗМІ на громадську думку, соціальну реальність, ідеологію та структуру думок і переконань, на культурні моделі та інституційну поведінку в конкретному соціумі. Також важливим було усвідомити, що спосіб, у який ЗМІ відбирають, обробляють і формують контент, у згоді з власними цілями, значно впливає на його сприйняття та інтерпретацію аудиторією, а отже, має довгострокові наслідки (McQuail, 2010, с. 382).

Четверта фаза (*Phase 4: negotiated media influence*) припала на пізні 70-ті рр. ХХ ст. й ознаменована теорією «соціального конструктивізму» (Gamson & Modigliani, 1989). Ця теоретична концепція заснована на ідеї про те, що найбільший вплив медіа здійснюють через конструювання значень. ЗМІ пропонують «бажаний» погляд на соціальну реальність, надаючи не лише інформацію, а й пропонуючи спосіб її інтерпретації та формуючи оцінні судження щодо оприлюднених фактів. Це «готові до споживання» значення, які медіа систематично пропонують своїй аудиторії, однак, кожен індивід вирішує самостійно, чи пристати на пропоновану ЗМІ позицію, чи ні (McQuail, 2010, с. 382).

У зазначений період з'явилася теорія «спіралі мовчання» (*the spiral of silence the-*

ory), запропонована німецьким соціологом Е. Ноель-Нойман. Згідно з нею, більшість громадян, щоб уникнути ізоляції стосовно важливих соціальних питань (до прикладу, щодо підтримки політичної партії), зазвичай керуються у своїй поведінці або домінантною у їхньому оточенні позицією, або тією, що є менш популярною. Відповідно до запропонованої концепції, індивід приховує власні думки щодо важливих питань, якщо вони не популярні й охоче демонструє їх, якщо, на його думку, ці ідеї є домінантними (Noelle-Neumann, 1974, с. 43–44). Як наслідок, популярні у суспільстві ідеї, утверджують свої панівні позиції, натомість альтернативні – лише втрачають наявні, що й створює ефект “спіралі” (Noelle-Neumann, 1974, с. 51). ЗМІ в цьому контексті – найбільш доступне джерело для оцінки домінантного клімату. Тож якщо в медіа переважає певна думка, то вона буде посилюватись на подальших етапах свого формування й вираження (Noelle-Neumann, 1974, с. 51). Теорія «спіралі мовчання» вперше сформульована й перевірена під час німецької виборчої кампанії, коли результати екзитпулів відрізнялись від інших соціопитувань щодо переможця виборів і не змогли передбачити реальний результат. Це можна пояснити тим, що в ЗМІ був представлений хибний консенсус думок щодо учасників виборчих перегонів (McQuail, 2010, с. 432–433).

Представлена концепція продемонструвала, що альтернативними ресурсами впливу на думку індивіда є його особистий досвід, соціальне чи культурне середовище, які часто створюють активний внутрішній спротив інформації, що надходить із ЗМІ. Не існує автоматичної передачі значення, а лиш узгодження між тим, що запропоновано, і тим, що індивід готовий сприймати (McQuail, 2010, с. 382).

У цей період популярності набувають теорії порядку денного (*agenda-setting theory*), фреймінгу (*framing*) та праймінгу (*priming*), суголосні з думкою про те, що ЗМІ потенційно здатні здійснювати вплив на установки аудиторії, однак цей ефект суттєво залежить від вже сформованих упереджень, що впливає на процес обробки медіаповідомлень (Scheufele & Tewksbury, 2007, с. 11).

З настанням цифрової епохи з’являється новий напрям теорій ефектів для онлайн-медіа. Сучасні дослідження, присвячені цифровим технологіям та політичній діяльності, свідчать про значну роль цифрових медіа в організації різноманітних форм політичної участі й мобілізації масштабних соціальних протестів у всьому світі. Цифрові соціальні платформи, наприклад, *Twitter* (нині – *X*) та *Facebook*, створюють середовище для формування когнітивних, афективних та поведінкових зв’язків, що дає змогу користувачам об’єднуватися у спільноти. Новим медіа властивий високий ступінь інтерактивності, позаяк користувачі можуть висловлювати власну думку з приводу нагальних проблем та знаходити однодумців. Окрім того, контент цифрових медіа можна швидко оновлювати без докладання значних зусиль, що сприяє їхній ефективності в досягненні необхідних політичних цілей (Gil de Zúñiga & Chen, 2019, с. 366).

Висновки. Отже, зародження політичної лінгвістики розпочалося ще за часів античності, а її розвиток як міждисциплінарної галузі мовознавства триває й досі. На кожному історичному етапі розвитку людства науковці прагнули дослідити мову політики як основний інструмент здобуття та утримання влади, організації суспільства та його мобілізації проти зовнішніх загроз. Так, Перша та Друга світові війни стимулювали дослідження пропаганди як інструмента впливу на масову свідомість. Вивчення тоталітарного дискурсу пролило світло на те, як засобами мови можна сконструювати необхідну для влади реальність. Становлення та розвиток демократичних режимів посприяло тому, що політичну комунікацію стали вивчати в контексті виборчих кампаній та змагання політичних програм. З розвитком ЗМІ, визнанням їхньої значущості у формуванні картини світу індивіда, дослідження мови політики набуло нових обрисів й продовжується нині. Наразі фокус уваги дослідників змістився із традиційних медіа на нові, більш інтерактивні платформи взаємодії з соціумом, що швидко набувають популярності й стають ефективним інструментом у досягненні політичними гравцями своїх цілей.

Функціонування різноманітних соцмереж, тексти організації політичного життя становить месенджерів та відеохостингу YouTube в кон- перспективу подальших досліджень із теми.

ЛІТЕРАТУРА

- Акайомова А.** Політична комунікація як процес взаємодії політичних суб'єктів. *Політичний менеджмент*. 2011. № 1. С. 87–91.
- Алексієв О.** Історія та сучасність політичної лінгвістики. *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія : Історія, міжнародні відносини*. 2012. Вип. 9. С. 248–255.
- Левенець Ю.** Політика. *Політична енциклопедія* / за ред.: Ю. Левенець, Ю. Шаповал та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. С. 567–568.
- Нагорна Л.** Політична лінгвістика : стан і статус. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2006. Вип. 30(2). С. 160–168.
- Нагорна Л. П.** Політична мова і мовна політика : діапазон можливостей політичної лінгвістики. Київ : Світогляд, 2005. 315 с.
- Остапенко М.** Політична комунікація : теоретичні аспекти дослідження. *Політичний менеджмент*. 2012. № 3. С. 135–144.
- Шиманова-Стефанишин О. В.** Політична комунікація в умовах воєнного стану в Україні : політологічний аналіз основних меседжів. *Регіональні студії*. 2022. Вип. 30. С. 30–36.
- Allison L.** Politics. *The Oxford Concise Dictionary of Politics* / comp. by I. McLean, A. McMillan. 2nd ed. Oxford University Press, 2003. P. 422–423.
- Blitefield J.** Review of the Language of the Third Reich : LTI, Lingua Tertii Imperii: A Philologist's Notebook, by V. Klemperer. *Rhetoric and Public Affairs*. 2018. Vol. 21. № 4. P. 744–746. DOI: <https://doi.org/10.14321/rhetpublaffa.21.4.0744>.
- Borah P.** Media Effects Theory. *The International Encyclopedia of Political Communication* (1st ed.) / ed. by G. Mazzoleni. John Wiley & Sons, Inc, 2016. P. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781118541555.wbiepc156>.
- Britannica. The Editors of Encyclopaedia. «Newspeak». Encyclopedia Britannica. December 1, 2023. URL: <https://www.britannica.com/art/newspeak> (дата звернення 23.06.2024).
- Gil de Zúñiga H., Chen H. T.** Digital Media and Politics : Effects of the Great Information and Communication Divides. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*. 2019. Vol. 63. № 3. P. 365–373. DOI : <https://doi.org/10.1080/08838151.2019.1662019>
- Heywood A.** What is politics? *Politics*. Bloomsbury Publishing, 2019. P. 8–10.
- Lasswell Harold D.** Language of politics / ed. by N. Leites. New York : G. W. Stewart, 1949. 358 p.
- Lazarsfeld P. F., Berelson B., Gaudet H.** The people's choice. How the voter makes up his mind in a presidential campaign. New York: Duell, Sloan & Pearce, 1944. 178 p.
- Lippmann W.** Public Opinion (with a new introduction by Michael Curtis). New Jersey : Transaction Publishers, 1998. 427 p.
- McQuail D.** McQuail's Mass Communication Theory. London : SAGE Publications, 2010. 633 p.
- Noelle-Neumann E.** The Spiral of Silence. A Theory of Public Opinion. *Journal of Communication*. 1974. Vol. 24. № 2. P. 43–51. DOI : <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1974.tb00367>.
- Norris P.** Political Communication. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* / ed. by N. J. Smelser, P. B. Baltes. Amsterdam : Elsevier, 2001. P. 11631–1640. DOI : <https://doi.org/10.1016/B0-08-043076-7/04364-3>
- Orwell G.** Nineteen eighty-four. Penguin Classics. (Original work published 1949). 2021. URL : <https://rauterberg.employee.id.tue.nl/lecturenotes/DDM110%20CAS/Orwell-1949%201984.pdf> (date of access 23.06.2024).
- Rogers M.** Everett. Theoretical diversity in political communication. *Handbook of Political communication Research* / ed. by L. L. Kaid. Lawrence Erlbaum Associates, Inc, 2004. P. 3–16.
- Ryfe D.** History and Political Communication : an Introduction. *Political Communication*. 2001. Vol. 18. № 4. P. 408–409. DOI : <https://doi.org/10.1080/10584600152647119>
- Scheufele D. A., Tewksbury D.** Framing, agenda setting, and priming : The evolution of three media effects models. *Journal of Communication*. 2007. Vol. 57. № 1. P. 9–20. DOI : <https://doi.org/10.1111/j.0021-9916.2007.00326.x>
- Schiappa E.** The rhetoric of nukespeak. *Communication Monographs*. 1989. Vol. 56. № 3. P. 53–272. DOI : <https://doi.org/10.1080/03637758909390263>.

REFERENCES

- Akaiomova, A.** (2011). Politychna komunikatsiia yak protses vzaiemodii politychnykh subiektiv [Political communication as a process of interaction between political actors]. *Politychnyi menedzhment – Political management*, 1, 87–91 [in Ukrainian].
- Aleksiievets, O.** (2012). Istoriia ta suchasnist politychnoi linhvistyky [History and Modernity of Political Linguistics]. In *Ukraina-Ievropa-Svit. Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats. Serii: Istoriia, mizhnarodni vidnosyny – Ukraine–Europe–World. The International Collection of Scientific Works. Series: History, International Relations* (Issue 9), (pp. 248–255) [in Ukrainian].
- Allison, L.** (2003). Politics. In I. McLean & A. McMillan (Eds.), *The Concise Oxford Dictionary of Politics* (2nd ed.), (pp. 422–423). Oxford University Press [in English].
- Blitefield, J.** (2018). Review of the Language of the Third Reich: LTI, Lingua Tertii Imperii: A Philologist's Notebook, by V. Klemperer. *Rhetoric and Public Affairs*, 4 (Vol. 21), (pp. 744–746). DOI : <https://doi.org/10.14321/rhetpublaffa.21.4.0744> [in English].
- Borah, P.** (2016). Media Effects Theory. In G. Mazzoleni (Ed.) *The International Encyclopedia of Political Communication* (1st ed.), (pp. 1–12). John Wiley & Sons, Inc. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781118541555.wbiepc156> [in English].
- Britannica, The Editors of Encyclopaedia. «Newspeak». Encyclopaedia Britannica. Retrieved June 23, 2024, from <https://www.britannica.com/art/newspeak> [in English].
- Gil de Zúñiga, H., & Chen, H. T.** (2019). Digital Media and Politics: Effects of the Great Information and Communication Divides. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 3 (Vol. 63), (pp. 365–373). DOI: <https://doi.org/10.1080/08838151.2019.1662019> [in English].
- Heywood, A.** (2019). What is politics? *Politics* (5th ed.), (pp. 8–10). Bloomsbury Publishing, LLC [in English].
- Lasswell, Harold D.** (1949). *Language of politics. Studies in Quantitative Semantics*. New York: G. W. Stewart [in English].
- Lazarsfeld, P. F., Berelson, B., & Gaudet, H.** (1944). *The people's choice. How the voter makes up his mind in a presidential campaign*. New York: Duell, Sloan & Pearce [in English].
- Levenets, Yu.** (2011). Polityka [Politics]. In Yu. Levenets, Yu. Shapoval (Eds.). *Politychna entsyklopediia – Political Encyclopedia* (pp. 567–568). Parliamentary Publishing [in Ukrainian].
- Lippmann, W.** (1998). *Public Opinion (with a new introduction by Michael Curtis)*. New Jersey: Transaction Publishers [in English].
- McQuail, D.** (2010). *McQuail's Mass Communication Theory*. London: SAGE Publications [in English].
- Nahorna, L.** (2006). Politychna linhvistyka: stan i status [Political linguistics: state and status]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy – Scientific Notes of I.F. Kuras Institute of Political and Ethnic Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine* (Issue 30(2), (pp. 160–168) [in Ukrainian].
- Nahorna, L.** (2005). *Politychna mova i movna polityka: diapazon mozhlyvostei politychnoi linhvistyky [Language of politics and language policy: the range of possibilities of political linguistics]*. Kyiv: Svithliad [in Ukrainian].
- Noelle-Neumann, E.** (1974). The Spiral of Silence. A Theory of Public Opinion. *Journal of Communication*, 24(2), 43–51. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1974.tb00367.x> [in English].
- Norris, P.** (2001). Political Communication. In N. J. Smelser, & P. B. Baltes (Eds.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (pp. 11631–1640). Amsterdam: Elsevier. DOI: <https://doi.org/10.1016/B0-08-043076-7/04364-3>
- Orwell, G.** (2021). *Nineteen eighty-four. Penguin Classics*. (Original work published 1949). Retrieved June 23, 2024, from <https://rauterberg.employee.id.tue.nl/lecturenotes/DDM110%20CAS/Orwell-1949%201984.pdf> [in English].
- Ostapenko, M.** (2012). Politychna komunikatsiia: teoretychni aspekty doslidzhennia [Political communication: theoretical aspects of research]. *Politychnyi menedzhment – Political management*, 3, 135–144 [in Ukrainian].
- Rogers, M. Everett** (2004). Theoretical diversity in political communication. In L. L. Kaid (Ed.), *Handbook of Political communication Research*, (pp. 3–16). Lawrence Erlbaum Associates, Inc. [in English].
- Ryfe, D.** (2001). History and Political Communication: An Introduction. *Political Communication*, 4 (18), (pp. 408–409). DOI: <https://doi.org/10.1080/10584600152647119> [in English].

-
- Scheufele, D. A. & Tewksbury, D.** (2007). Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three media effects models. *Journal of Communication*, 1, (Vol. 56), (pp. 9–20). DOI: <https://doi.org/10.1111/j.0021-9916.2007.00326.x> [in English].
- Schiappa, E.** (1989). The Rhetoric of Nukespeak. *Communication Monographs*, 3 (Vol. 56), (pp. 253–272). DOI: <https://doi.org/10.1080/03637758909390263>
- Shymanova-Stefanyshyn, O. V.** (2022). Politychna komunikatsiia v umovakh voiennoho stanu v Ukraini: politolohichniy analiz osnovnykh mesedzhiv [Political Communication in Ukraine under Martial Law: a Political Analysis of the Main Messages]. *Rehionalni studii – Regional Studies* (Issue 30), (pp. 30–36) [in Ukrainian].